

Examining the Relationship between Internet Addiction and Aggression among University Students: A Gender-Specific

Article Info

Authors:

Ghorbanali Yahyaei¹, Majid Shilehsari^{*2}

Keywords:

Internet Addiction,
Aggression, Gender Differences.

Article History:

Received: 2024-04-27

Accepted: 2025-04-04

Published: 2025-05-22

Correspondence:

Email:

majidshilehsari74@gmail.com

Abstract

Purpose: This research examines the relationship between internet addiction and aggression, as well as each of its sub-scales, among male and female students.

Methodology: The study population includes all male and female students of Koushyar Higher Education Institute who were studying during the academic year 2022-23. The sample size was determined using Green's thumb rule (1991). Accordingly, considering the number of independent variables, a sample size of 220 individuals was selected through multi-stage cluster random sampling. In this study, the Young Internet Addiction Questionnaire and the Buss and Perry Aggression Questionnaire were employed.

Findings: The results indicated a significant relationship between internet addiction and student aggression. The findings suggest that students with higher scores in internet addiction are more at risk of aggressive tendencies and behaviors ($r=0.495$). This correlation is stronger when considering gender differentiation, being stronger in females ($r=0.499$) compared to males ($r=0.332$). Internet addiction showed a significant relationship with all sub-scales of aggression. Regarding gender comparison, this correlation was only significant in female students for physical and verbal aggression. Furthermore, a stronger correlation was found between internet addiction and anger in female students. However, in relation to hostility, a significant correlation was discovered in both genders, approximately equal.

Conclusion: Based on the research findings, it is recommended to design and provide necessary training courses and counseling services aimed at reducing internet addiction and managing anger, tailored to both genders within universities.

1. Assistant Professor, Department of Psychology, Koshiar Institute of Higher Education, Rasht, Iran.
2. Master of Science in General Psychology, Koshiyar University of Rasht, Department of Psychology, Rasht, Iran. (Corresponding Author)

بررسی رابطه بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری در دانشجویان با تفکیک جنسیتی

قربانعلی یحیایی^۱، مجید شیله‌سری^۲

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری و هریک از خرده‌مقیاس‌های آن در دانشجویان مذکر و مؤنث، به صورت تفکیک شده انجام شده است.

روش: جامعه آماری این پژوهش شامل آن دسته از دانشجویان مؤسسه آموزش عالی کوشیار رشت بود که در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ اشتغال به تحصیل داشتند. بر اساس قاعده سرانگشتی گرین (۱۹۹۱)، اندازه نمونه برابر با ۲۲۰ نفر در نظر گرفته شد. به منظور جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، دانشجویان واجد شرایط، به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند تا پرسش‌نامه اعتیاد به اینترنت Young (۱۹۹۶) و پرسش‌نامه پرخاشگری Buss & Perry (۱۹۹۲) را تکمیل نمایند.

یافته‌ها: با توجه به یافته‌های آماری، معلوم گردید که بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری دانشجویان رابطه معناداری برقرار است ($T=0/495$). ضمن در نظر گرفتن تفکیک جنسیتی، میزان همبستگی بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری در دانشجویان مؤنث ($T=0/499$) و دانشجویان مذکر ($T=0/332$) بود. بررسی جزئی‌تر یافته‌ها نشان داد که اعتیاد به اینترنت با تمامی خرده‌مقیاس‌های پرخاشگری از قبیل بدنی، کلامی، خشم و خصومت ارتباط معناداری داشت. اما با در نظر گرفتن تفکیک جنسیتی، همبستگی اعتیاد به اینترنت با پرخاشگری بدنی و کلامی، تنها در دانشجویان مؤنث معنادار بود. همچنین رابطه معناداری بین اعتیاد به اینترنت با خرده‌مقیاس خشم و خصومت، در هر دو جنسیت وجود داشت.

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش نشان‌دهنده آن است که دانشجویانی که شدت اعتیاد به اینترنت در آن‌ها بیشتر است، بیشتر در معرض خطر تجربه تمایلات خشونت‌آمیز و ارتکاب رفتارهای پرخاشگرانه هستند. **کلیدواژه‌ها:** اعتیاد به اینترنت، پرخاشگری، تفکیک جنسیتی.

^۱ استادیار گروه روانشناسی، مؤسسه آموزش عالی کوشیار، رشت، ایران.

^۲ کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه کوشیار رشت، گروه روانشناسی، رشت، ایران. (نویسنده مسئول)

مقدمه

در سال‌های اخیر، تعداد کاربران اینترنت، به ویژه در کشورهای در حال توسعه مانند ایران، به طرز قابل توجهی افزایش یافته است (Agbaria, 2021). با وجود اینکه اینترنت مزایای زیادی دارد، اما استفاده بی‌رویه و عدم کنترل در به‌کارگیری آن به عنوان یک اختلال روانی جدید در حال ظهور است که به آن «اعتیاد به اینترنت»^۱ گفته می‌شود. امروزه اعتیاد به اینترنت به عنوان یکی از مسائل جدی در میان گروه‌های مختلف جامعه شناخته می‌شود که اثرات منفی زیادی بر سلامت روانی و اجتماعی افراد دارد. یکی از پیامدهای خطرناک این اعتیاد، افزایش رفتارهای پرخطرانه است که می‌تواند تأثیرات مخربی بر سلامت، روابط فردی، خانواده‌ها و جامعه به جا بگذارد (Lee et al., 2020). این اختلال، اولین بار توسط Young در سال ۱۹۹۶ مفهوم‌سازی گردید و علائم یا نشانگان آن عبارتند از: ۱. اشتغال افراطی به اینترنت ۲. احساس نیازمندی به اینترنت ۳. تلاش‌های مکرر برای جلوگیری از استفاده از اینترنت ۴. هدر دادن زمان در اینترنت ۵. صرف زمانی بیشتر از مقدار برنامه‌ریزی‌شده پای اینترنت ۶. نیز احساس ناراحتی در مواقع عدم دسترسی به اینترنت می‌شود (Young, 1998).

تحقیقات اخیر نشان می‌دهد که در کشورهای آسیای جنوبی مانند چین، ژاپن و کره جنوبی، اعتیاد به اینترنت یک معضل جدی اجتماعی است (Kuss et al., 2021). یک مطالعه فراتحلیلی با هدف بررسی میزان شیوع اعتیاد به اینترنت در میان دانشجویان کشور انجام شد تا اطلاعاتی به برنامه‌ریزان کشور ارائه شود. نتایج این پژوهش که بر اساس تحلیل ۱۱ مقاله به دست آمد، نشان داد که حدود ۱۲ درصد از دانشجویان دچار اعتیاد به اینترنت هستند. به‌طوری که میزان اعتیاد به اینترنت در میان پسران ۱۵.۷ درصد و در بین دختران ۹.۴ درصد بود. این یافته‌ها نشان می‌دهد که در دهه‌های اخیر، اعتیاد به اینترنت در بین دانشجویان ایرانی رو به افزایش بوده است (Mohammadi, 2018). از جمله آثار مخرب اعتیاد به اینترنت می‌توان به اضطراب اجتماعی و عزت نفس پایین (Kazemi, 2019)، اختلال خواب (Fath Ordoubadi, 2016)، مورد آزار و اذیت قرارگرفتن و قربانی شدن آنلاین (Ahmadi, 2021) پیمان شکنی زناشویی (Safdari, 2022)، اضطراب، استرس و افسردگی (Sehati Yazdi, 2019)، احساس تنهایی و رفتارهای پرخطر (Bahadori, 2020) اشاره نمود.

علاوه بر موارد ذکر شده، یکی از بارزترین عوارض اعتیاد به اینترنت، تشدید رفتارهای پرخطرانه در دانشجویان است. پرخاشگری^۲ به آن دسته از رفتارهایی اطلاق می‌شود که با نیت اعمال آسیب جسمی یا روانی به فردی دیگر انجام شوند. به‌طور کلی خرده‌مقیاس‌های چهارگانه پرخاشگری عبارت‌اند از: ۱. پرخاشگری بدنی^۳: فرد تلاش می‌کند با استفاده از اعضای بدن خودش به اعضای بدن انسان دیگری آسیب بزند. ۲. پرخاشگری کلامی^۴: فرد تلاش می‌کند از طریق بیان جملات یا کلمات، وضعیت عاطفی و روانی فرد دیگری را مورد حمله قرار دهد. ۳. خشم^۵: خرده‌مقیاس خشم به بعد احساسی و تحریکات جسمی که فرد در بدن خود تجربه می‌کند، اشاره دارد. افزایش ضربان قلب، تنفس سریع و فشار خون بالا از نشانه‌های این خرده‌مقیاس هستند. ۴. خصومت^۶: این خرده‌مقیاس به جنبه شناختی پرخاشگری پرداخته و شامل اندیشه‌ها، یادآوری‌ها و برنامه‌ریزی‌های مربوط به رفتارهای پرخطرانه است. به عبارتی دیگر، این خرده‌مقیاس به بدخواهی، خصومت و نارضایتی فرد نسبت به دیگران دلالت دارد (Buss & Perry, 1992).

تا کنون تحقیقات خارجی زیادی درباره ارتباط میان اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری صورت گرفته است. مطالعات اخیر که در سال‌های گذشته انجام شده‌اند، نشان می‌دهند که رابطه معناداری بین اعتیاد به اینترنت، پرخاشگری و احساس تنهایی وجود دارد (Shakeel et al., 2022). در همین زمینه، یک مطالعه چینی نشان داد که اعتیاد به اینترنت با

¹- Internet addiction

²- Aggression

³- Physical aggression

⁴- Verbal aggression

⁵- Anger

⁶- Hostility

پرخاشگری به طور کلی و همچنین با هر یک از خرده‌مقیاس‌های پرخاشگری رابطه معناداری دارد. نتایج این تحقیق نشان داد که اعتیاد به اینترنت به عنوان یک عامل بسیار خطرناک در بروز رفتارهای پرخاشگرانه شناخته می‌شود (Yu et al., 2022). همچنین در ترکیه، پژوهش جدیدی در این زمینه با هدف بررسی رابطه میان رفتارهای اعتیاد به اینترنت و پرخاشگرانه انجام شده است که یافته‌های آن نشان می‌دهد از یک سو، افرادی که اعتیاد شدیدی به اینترنت پیدا می‌کنند، به دلایل مختلفی از قبیل درگیری‌های ذهنی، تکانشگری بالا و مواجهه ناکارآمد با استرس، ممکن است تمایلات و رفتارهای پرخاشگرانه بیشتری از خود بروز دهند (Yilmaz, 2022).

در سال‌های اخیر، پژوهشگران در ایران توجه زیادی به اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری داشته‌اند. در یک پژوهش همبستگی که با هدف بررسی همه‌گیرشناسی اعتیاد به اینترنت و ارتباط آن با اضطراب اجتماعی و عزت نفس در میان ۶۶۰ دانشجوی دختر و پسر دانشگاه بوشهر انجام شد و نتایج نشان داد که افزایش اعتیاد به اینترنت در دانشجویان با کاهش عزت نفس آنان همراه است. همچنین، رابطه‌ای مثبت میان اعتیاد به اینترنت و اضطراب اجتماعی مشاهده شد و افزایش در اعتیاد به اینترنت با رشد اضطراب اجتماعی در میان دانشجویان همراه بود (Kazemi Nafchi, 2019). همچنین، پژوهشی دیگر در شهرضا نشان داد که ناگویی هیجانی و بازداری پاسخ با پرخاشگری دانش‌آموزان رابطه دارد (Rahnvard, 2022). با توجه به اثرات کووید-۱۹، بررسی دیگری در مشهد نشان داد که اضطراب کرونا رابطه بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری نوجوانان را میانجی‌گری می‌کند (Mousavi, 2022). پژوهشی دیگر رابطه اعتیاد به بازی‌های کامپیوتری با پرخاشگری، خطرپذیری و انزوای اجتماعی نوجوانان را نشان داد (Salimi Zaviyeh, 2021). همچنین، نقش عملکرد خانواده نیز در بروز رفتارهای پرخاشگرانه مرتبط با شبکه‌های اجتماعی قابل توجه بود (Rajabpour Niknam, 2020).

اعتیاد به اینترنت نیز به عنوان یک عامل مخرب برای سلامت روان دانشجویان رواج یافته است. اگرچه استفاده از اینترنت در میان هر دو جنس و در تمام گروه‌های سنی متداول است، اما پژوهش‌ها نشان داده‌اند که وقتی فشار درسی، مشکلات تطابق اجتماعی و احساس تنهایی در محیط دانشگاه با دسترسی نامحدود به فضای مجازی توأم شود، احتمال درگیری افراطی در اینترنت برای دانشجویان بالاتر می‌رود. از این رو به نظر می‌رسد دانشجویان در این زمینه آسیب‌پذیرتر باشند (Kuss et al, 2013). ضمن در نظر گرفتن این مهم، می‌توان پذیرفت که یکی از مهم‌ترین پیامدهای منفی اعتیاد به اینترنت افزایش رفتارهای پرخاشگرانه است که می‌تواند تأثیرات جدی و مخربی بر سلامت روان دانشجویان داشته باشد (Lee et al., 2020).

با توجه به مباحث مطرح شده، به نظر می‌رسد که رابطه معناداری میان اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری دانشجویان برقرار است. اما امروزه اینترنت به بخش جدایی‌ناپذیری از زندگی دانشجویان تبدیل شده است، به طوری که به دلیل وابستگی به منابع علمی موجود در اینترنت، حذف آن از زندگی روزمره دشوار است. بنابراین، شناخت جزئی‌نگرانه از این موقعیت، برای تدوین راهبردهای پیشگیرانه و طرح‌های درمانی دقیق برای مقابله با اعتیاد به اینترنت کاملاً ضروری است. با این حال، در پژوهش‌های پیشین داخلی، رابطه بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری به صورت کلی بررسی شده و ابعاد مختلف پرخاشگری در این رابطه بر اساس تفکیک جنسیتی مورد بررسی قرار نگرفته‌اند. به همین دلیل، این پژوهش قصد دارد، رابطه میان اعتیاد به اینترنت و هر یک از ابعاد پرخاشگری، به تفکیک جنسیت، به طور دقیق مورد بررسی قرار دهد.

روش

این پژوهش با توجه به اهداف خود، در دسته تحقیقات کاربردی قرار می‌گیرد و از روش توصیفی-همبستگی برای جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها استفاده می‌کند. هدف اصلی این تحقیق، بررسی ارتباط بین متغیرهای مورد مطالعه، به ویژه اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری به طور کلی، و همچنین بررسی هر یک از خرده‌مقیاس‌های پرخاشگری در میان افراد مذکر و مؤنث به صورت مجزا است. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی دانشجویان مؤسسه آموزش عالی کوشیار رشت در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ می‌باشد. به منظور تعیین حجم نمونه از قاعده سرانگشتی Green (۱۹۹۱)

بهره گرفته شد. بر این اساس و با توجه به تعداد متغیرهای مستقل، حداقل حجم نمونه به تعداد ۲۲۰ نفر تعیین شد که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب گردید. آزمودنی‌های این پژوهش، از میان کلیه افراد جامعه هدف، فقط آن دسته از دانشجویانی که داوطلبانه تمایل خود را برای مشارکت در فرآیند پژوهش اعلام کردند، دعوت به عمل آمد تا پرسشنامه‌های مذکور را تکمیل نمایند.

پرسشنامه اعتیاد به اینترنت Young (۱۹۹۶): این پرسشنامه توسط Young در سال ۱۹۹۶، ساخته شد که توسط آن می‌توان با ۲۰ گویه به ارزیابی شدت اعتیاد به اینترنت پرداخت. این ابزار به صورت خودگزارشی اجرا می‌شود و نمره‌گذاری آن بر اساس مقیاس لیکرت انجام می‌گیرد. بر اساس نتایج این پرسشنامه، افراد به سه دسته تقسیم می‌شوند: ۱- کاربران عادی اینترنت، ۲- کاربرانی که به دلیل استفاده زیاد با مشکلات مواجه شده‌اند، و ۳- کاربرانی که دچار اعتیاد به اینترنت شده و نیاز به درمان دارند. نتایج هنجاریابی این ابزار در فرهنگ ایران نشان‌دهنده ضریب آلفای کرونباخ ۰.۸۸ است. همچنین، ضرایب آلفای کرونباخ برای پنج عامل این مقیاس بین ۰.۶۲ تا ۰.۸۱ گزارش شده است. ضریب بازآزمایی نیز ۰.۸۲ محاسبه شده است (Alavi et al., 2010).

پرسشنامه پرخاشگری Buss & Perry (۱۹۹۲): این پرسشنامه که توسط Buss & Perry در سال ۱۹۹۲ طراحی شده است، به عنوان یکی از معتبرترین ابزارهای سنجش پرخاشگری شناخته می‌شود و شامل ۲۹ ماده است. این مقیاس به صورت خودگزارشی بوده و به چهار زیرمقیاس تقسیم می‌شود: پرخاشگری فیزیکی، پرخاشگری کلامی، خشم و خصومت. پاسخ‌دهندگان بر اساس طیف پنج‌درجه‌ای از "کاملاً شبیه به من" تا "اصلاً شبیه به من" به هر عبارت نمره می‌دهند. نمره کلی پرخاشگری با جمع نمرات زیرمقیاس‌ها به دست می‌آید. نتایج ضریب بازآزمایی برای زیرمقیاس‌ها از ۰.۷۲ تا ۰.۸۰ متغیر است و همبستگی بین زیرمقیاس‌ها به ترتیب برای پرخاشگری فیزیکی ۰.۸۲، پرخاشگری کلامی ۰.۸۱، خشم ۰.۸۳ و خصومت ۰.۸۰ گزارش شده است. همچنین، ضریب آلفای کرونباخ نشان‌دهنده همسانی درونی بالای زیرمقیاس‌ها است (Samani, 2008).

در پژوهش حاضر، پس از اخذ مجوزهای لازم از مؤسسه آموزش عالی کوشیار رشت، جمع‌آوری داده‌ها آغاز شد. به منظور انتخاب نمونه‌ها، ابتدا از میان ۱۴ رشته فعال در این دانشگاه، هشت رشته به صورت تصادفی انتخاب شدند. سپس دو کلاس از هر رشته به صورت تصادفی گزینش گردید. پس از هماهنگی با مسئولین دانشگاه و ارائه توضیحات کافی به دانشجویان، رضایت آن‌ها برای شرکت در پژوهش اخذ شد و پرسشنامه‌ها بین آن‌ها توزیع گردید. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها توسط دانشجویان، داده‌های جمع‌آوری شده وارد کامپیوتر شدند.

برای توصیف داده‌ها، از شاخص‌های میانگین $\pm$ انحراف معیار و فراوانی (درصد فراوانی) استفاده شد. ابتدا فرض نرمال بودن داده‌ها با آزمون‌های کولموگروف-اسمیرنوف و شاپیرو-ویلک، که دو آزمون رایج در بررسی این فرضیه هستند، بررسی گردید. با توجه به نرمال نبودن داده‌ها، برای مقایسه میانگین متغیرها در دو گروه مستقل از آزمون ناپارامتری مان-ویتنی استفاده شد. همچنین، برای بررسی ارتباط بین متغیرهای اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری (و خرده‌مقیاس‌های آن)، از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن بهره گرفته شد. کلیه تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۸ انجام و سطح معناداری در تمام آزمون‌ها ۵ درصد در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

در این پژوهش، از مجموع ۲۲۰ دانشجوی مورد بررسی، ۵۴ نفر (معادل ۲۴.۵ درصد) مرد و ۱۶۶ نفر (معادل ۷۵.۵ درصد) زن بودند. همچنین، میانگین سنی کل دانشجویان شرکت‌کننده حدود ۲۷ سال گزارش شده است. میانگین سنی دانشجویان زن ۲۸.۱۶ سال و میانگین سنی دانشجویان مرد ۲۷.۱۳ سال بوده است.

بر اساس نتایج جدول ۱، میانگین نمره اعتیاد به اینترنت برای ۲۲۰ دانشجوی شرکت‌کننده در پژوهش ۴۰.۳۸ با انحراف معیار ۱۴.۶۹ گزارش شده است. کمترین و بیشترین نمره‌های ثبت شده در این زمینه به ترتیب ۲۰ و ۹۵ بوده‌اند. همچنین، میانگین نمره اعتیاد به اینترنت برای دانشجویان مرد ۴۷.۵۲ با انحراف معیار ۱۴.۶۹ و برای دانشجویان زن ۳۸.۰۵ با انحراف معیار ۱۱.۹۶ گزارش شده است. مقایسه میانگین نمره اعتیاد به اینترنت بر اساس

جنسیت در جدول ۱ ارائه شده و نتایج نشان می‌دهد که در سطح معناداری ۵ درصد تفاوت معناداری بین دو گروه وجود دارد و نمره اعتیاد به اینترنت در دانشجویان مرد بالاتر بوده است ($P\text{-value} < 0/001$). میانگین نمره پرخاشگری ۲۲۰ دانشجوی شرکت‌کننده در پژوهش برابر با ۶۹.۱۳ با انحراف معیار ۱۸.۳۸ گزارش شده است. کمترین نمره پرخاشگری ۲۹ و بیشترین نمره ۱۲۹ بوده است. همچنین، میانگین نمره پرخاشگری برای دانشجویان مرد ۷۶.۱۹ با انحراف معیار ۱۸.۴۷ و برای دانشجویان زن ۶۶.۸۳ با انحراف معیار ۱۷.۸۱ گزارش شده است. نتایج مقایسه میانگین پرخاشگری بین دو جنسیت که در جدول ۱ آمده، نشان می‌دهد که در سطح معناداری ۵ درصد تفاوت معناداری بین دو گروه وجود دارد و میزان پرخاشگری در دانشجویان مرد بیشتر بوده است ($P\text{-value} = 0/002$).

جدول ۱. نتایج مقایسه میزان پرخاشگری به تفکیک جنسیت

مقدار احتمال	آماره آزمون a	مؤنث	مذكر	
۰/۰۰۱	۲۷۳۳/۰۰	۳۸/۰۵ ± ۱۱/۹۶	۴۷/۵۲ ± ۱۴/۶۹	میزان اعتیاد به اینترنت
۰/۴۵۰	۰/۷۵۹	۶۶/۸۳ ± ۱۷/۸۱	۷۶/۱۹ ± ۱۸/۴۷	میزان پرخاشگری

در این بخش، خرده‌مقیاس‌های پرخاشگری دانشجویان به تفکیک جنسیت مورد بررسی قرار می‌گیرد. مطابق نتایج جدول ۲، تفاوت معناداری در سطح ۵ درصد بین میانگین نمرات خرده‌مقیاس‌های پرخاشگری بدنی، پرخاشگری کلامی و خشم در دو گروه وجود داشته است ($P\text{-value} < 0/05$). این نتایج نشان می‌دهد که میانگین نمرات این خرده‌مقیاس‌ها در دانشجویان مرد بالاتر از دانشجویان زن بوده است. علاوه بر این، در سطح معناداری ۵ درصد، تفاوت معناداری بین میانگین نمره خرده‌مقیاس پرخاشگری خصومت بین دو گروه مشاهده نشده است ($P\text{-value} > 0/05$).

جدول ۲. نتایج مقایسه میزان خرده‌مقیاس‌های پرخاشگری به تفکیک جنسیت

مقدار احتمال	آماره آزمون a	مؤنث	مذكر	خرده‌مقیاس‌های پرخاشگری
۰/۰۰۱	۲۵۶۹/۰۰	۱۶/۴۰ ± ۶/۳۶	۲۱/۵۶ ± ۷/۰۶	بدنی
۰/۰۴۸	۳۶۸۲/۰۰	۱۲/۵۳ ± ۳/۴۲	۱۳/۵۴ ± ۳/۶۸	کلامی
۰/۰۳۴	۳۶۲۴/۰۰	۱۸/۳۶ ± ۵/۴۷	۲۰/۳۱ ± ۵/۴۷	خشم
۰/۱۱۵	۱۷۷۰/۰۰	۱۹/۵۴ ± ۶/۶۳	۲۰/۷۸ ± ۵/۸۷	خصومت

بر اساس جدول ۳، نتایج آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن نشان می‌دهد که در سطح معناداری ۵ درصد، بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری و هر یک از ابعاد چهارگانه پرخاشگری در دانشجویان به تفکیک جنسیت، رابطه معناداری وجود دارد ($I = 0/۴۹۵$). این رابطه در دانشجویان زن ($I = 0/۴۹۹$) بیشتر از دانشجویان مرد ($I = 0/۳۳۲$) بوده است. همچنین، اعتیاد به اینترنت با تمام خرده‌مقیاس‌های پرخاشگری، از جمله پرخاشگری بدنی ($I = 0/۴۷۸$)، پرخاشگری کلامی ($I = 0/۲۸۵$)، خشم ($I = 0/۴۵۲$) و خصومت ($I = 0/۳۸۰$) ارتباط معناداری داشته است. با تفکیک جنسیت، مشخص شد که همبستگی بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری بدنی ($I = 0/۴۸۴$) و کلامی ($I = 0/۲۹۳$) فقط در دانشجویان زن معنادار بوده است. از سوی دیگر، رابطه معناداری بین اعتیاد به اینترنت و خرده‌مقیاس خشم در هر دو گروه دانشجویان زن ($I = 0/۴۵۶$) و مرد ($I = 0/۳۸۹$) وجود داشت. همچنین، بین اعتیاد به اینترنت و خرده‌مقیاس خصومت در دانشجویان مرد ($I = 0/۳۳۱$) و دانشجویان زن ($I = 0/۳۷۷$) ارتباط معناداری مشاهده شد.

جدول ۳. خلاصه نتایج ضریب همبستگی بین متغیرهای اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری دانشجویان

متغیرها	گروه	ضریب همبستگی	مقدار احتمال
اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری	مذکر	۰/۳۳۲	۰/۰۱۴
	مؤنث	۰/۴۹۹	۰/۰۰۱
	کل	۰/۴۹۵	۰/۰۰۱
اعتیاد به اینترنت و خرده مقیاس پرخاشگری بدنی	مذکر	۰/۲۴۱	۰/۰۸۰
	مؤنث	۰/۴۸۴	۰/۰۰۱
	کل	۰/۴۷۸	۰/۰۰۱
اعتیاد به اینترنت و خرده مقیاس پرخاشگری کلامی	مذکر	۰/۱۵۱	۰/۲۷۵
	مؤنث	۰/۲۹۳	۰/۰۰۱
	کل	۰/۲۸۵	۰/۰۰۱
اعتیاد به اینترنت و خرده مقیاس خشم	مذکر	۰/۳۸۹	۰/۰۰۴
	مؤنث	۰/۴۵۶	۰/۰۰۱
	کل	۰/۴۵۲	۰/۰۰۱
اعتیاد به اینترنت و خرده مقیاس خصومت	مذکر	۰/۳۳۱	۰/۰۱۴
	مؤنث	۰/۳۷۷	۰/۰۰۱
	کل	۰/۳۸۰	۰/۰۰۱

بحث و نتیجه گیری

هدف این پژوهش تعیین رابطه بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری و هریک از خرده مقیاس‌های آن در دانشجویان مذکر و مؤنث بود. بر این اساس پس از انجام فرآیند پژوهش، نتایج نشان داد که بین متغیرهای اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری دانشجویان در سطح معناداری ۹۵ درصد، رابطه معناداری وجود دارد. نتایج بر آن دلالت دارد که دانشجویانی که از امتیاز بالاتری در اعتیاد به اینترنت دارند، احتمال بروز رفتارهای پرخاشگرانه از آن‌ها بیشتر است ($r=0/495$). نتیجه به دست آمده با پژوهش‌ها Rahnvard (۲۰۲۲)، Mousavi (۲۰۲۲)، Agbaria (۲۰۲۱) و Yu (۲۰۲۲) که همگی مؤید این مسئله بودند که بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری رابطه معناداری وجود دارد، همسو می‌باشد.

این رابطه قوی بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری ممکن است به دلیل درگیری ذهنی، تکانش‌های غیرقابل کنترل، ناتوانی در کنترل خود، و ضعف در فرآیند تصمیم‌گیری باشد (Hahn & Kim, 2014). در میان آن‌ها، تکانش‌های غیرقابل کنترل ممکن است نقش بسیار مهمی داشته باشند، زیرا اعتیاد به اینترنت به طور کلی می‌تواند به عنوان نوعی اختلال در کنترل تکانه‌ها شناخته شود (Dell'Osso et al., 2006). بیماران مبتلا به اختلال کنترل تکانه معمولاً رفتارهای پرخاشگرانه از خود نشان می‌دهند، بنابراین افراد معتاد به اینترنت نیز ممکن است الگوی مشابهی از پرخاشگری داشته باشند (Kim, 2013). مکانیزم‌های دیگری نیز وجود دارند که ارتباط بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری را توضیح می‌دهند. طبق نظریه روان‌پویشی، فعالیت‌هایی مانند بازی‌های ویدئویی، خرید آنلاین، و تماشای ویدئوها ممکن است به عنوان مکانیزم دفاعی برای سرکوب تمایلات پرخاشگرانه استفاده شوند. اما چون این فعالیت‌ها به طور ریشه‌ای به نیازهای احساسی ارضا نشده یا احساس بی‌قدرتی نمی‌پردازند، عواطف منفی دوباره ظاهر می‌شوند و به افزایش پرخاشگری منجر می‌شوند. در نتیجه، یک چرخه باطل بین پرخاشگری و اعتیاد به اینترنت شکل می‌گیرد که هر دو حالت را تقویت می‌کند (Bienenfeld, 2006).

ثانیاً فضای مجازی به دلیل ناشناس بودن رفتارها و نبود سیستم‌های کنترل و مجازات، می‌تواند افراد را به بروز رفتارهای پرخاشگرانه ترغیب کند. این افراد می‌توانند بدون ترس از عواقب، مخالفت‌ها و خشونت‌های کلامی خود را به صورت ناشناس ابراز کنند (Ko et al., 2009). به عبارتی می‌توان این گونه بیان کرد اینترنت به عنوان یک ابزار دسترسی‌پذیر برای کاهش یا کنترل احساسات ناخوشایند استفاده می‌شود. فرد معتاد به اینترنت ممکن است تکانش‌هایی داشته

باشد که در دنیای واقعی قابل پذیرش نیستند، اما در فضای مجازی می‌تواند آن‌ها را بیان کند. این فرآیند تکراری باعث می‌شود که فرد به اینترنت وابسته شود و نتواند این رفتار را متوقف کند. (Ko et al., 2009).

بر اساس نتایج، ارتباط معناداری بین پرخاشگری و اعتیاد به اینترنت در دانشجویان مرد با سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید شده است ($r=0/332$). دانشجویانی که امتیاز بالاتری در اعتیاد به اینترنت دارند، بیشتر مستعد رفتارهای پرخاشگرانه هستند. این نتایج با پژوهش‌های Mousavi (۲۰۲۲)، Rajabpour (۲۰۲۰)، Agbaria (۲۰۲۱) و Yu (۲۰۲۲) همسو است که نشان می‌دهند رابطه معناداری بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری در هر دو جنسیت وجود دارد.

بر اساس نظریه یادگیری اجتماعی، مشاهده و اقدام مجازی برای رفتارهای پرخاشگرانه که با سیستم پاداش‌دهی تقویت می‌شود، ممکن است تمایل به انجام این رفتارها در دنیای واقعی را افزایش دهد (Bandura, 1983). سایبرسکس نیز یکی از حوزه‌های اعتیاد به اینترنت است که برای مردان جذاب‌تر است. اتاق‌های گفتگوی آنلاین، به‌ویژه اتاق‌های جنسی، زمینه‌ای برای تعامل جنسی فراهم می‌کنند که مردان را بیشتر به خود جذب می‌کند. در این فضاها، مردان می‌توانند رفتارهایی را انجام دهند که در روابط واقعی خود نمی‌توانند. این تجربیات بدون مجازات به مردان اجازه می‌دهد تمایلات پرخاشگرانه خود را بروز دهند (Skinner, 1963). مردان همچنین از محتوای بصری جنسی در اینترنت بیشتر از زنان لذت می‌برند، که شامل تصاویر، ویدئوها و سایر محتواهای مرتبط با مسائل جنسی است (Flood et al., 2010).

همچنین ارتباط بین متغیرهای اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری در دانشجویان مؤنث در سطح معناداری ۹۵ درصد، تأیید شد. واضح است که آن دسته از دانشجویان که از امتیاز بالاتری در اعتیاد به اینترنت برخوردار هستند، بیشتر تحت فشار ارتکاب اعمال خشونت آمیز قرار دارند و ممکن است پرخاشگری کنند ($r=0/499$). نتیجه به‌دست‌آمده با پژوهش‌ها Rahnavard (۲۰۲۲)، Ebrahimi (۲۰۲۰)، Mousavi (۲۰۲۲)، Salimi Zaviyeh (۲۰۲۱) و Agbaria (۲۰۲۱) Yu (۲۰۲۲) که همگی مؤید این مسئله بودند که بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری در هر دو جنسیت رابطه معناداری وجود دارد، همسو می‌باشد.

پژوهش‌ها نشان می‌دهند که زنان بیشتر از اینترنت برای تعاملات اجتماعی استفاده می‌کنند و به دنبال حمایت، پذیرش و آرامش هستند. در این راستا، شبکه‌های اجتماعی به آن‌ها حس تعلق و فرصت اشتراک‌گذاری در یک محیط امن را می‌دهد (Mari et al., 2023). برخلاف مردان که بیشتر به دنبال سایبرسکس و بازی‌های کامپیوتری هستند، زنان تمایل به یافتن عشق و روابط نزدیک در فضای مجازی دارند. گرچه برخی زنان نیز گاهی در سایبرسکس شرکت می‌کنند، بیشتر آن‌ها ترجیح می‌دهند قبل از ورود به گفت‌وگوی جنسی، نوعی رابطه عاطفی را شکل دهند (Leonhardt & Overå, 2021; Yu et al; 2022). زنان همچنین از امکان ناشناس ماندن و عدم ارزیابی ظاهری در ارتباطات مجازی لذت می‌برند. به دلیل فشارهای اجتماعی بر ظاهر و تناسب‌اندام، بسیاری از زنان احساس عدم پذیرش به خاطر ظاهرشان دارند، اما ارتباطات آنلاین این نگرانی‌ها را کاهش می‌دهد. زنان جذاب نیز از تعامل با مردان در فضای مجازی لذت می‌برند، زیرا در این محیط بیشتر به خاطر ذهن و شخصیت‌شان مورد احترام قرار می‌گیرند تا ظاهرشان (Peris et al., 2020).

بر اساس یافته‌های پژوهش، ارتباط معناداری بین اعتیاد به اینترنت و خرده‌مقیاس پرخاشگری بدنی دانشجویان با سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید شده است. نتایج نشان می‌دهد که دانشجویانی که امتیاز بالاتری در اعتیاد به اینترنت دارند، بیشتر در معرض خطر بروز رفتارهای پرخاشگرانه بدنی هستند ($r=0/478$). این ارتباط معنادار در دانشجویان مؤنث ($r=0/484$) تأیید شده، اما در دانشجویان مذکر ($r=0/241$) چنین رابطه‌ای مشاهده نشده است. این نتایج با مطالعات Kim (۲۰۱۳) و Yu (۲۰۲۲) که رابطه معناداری بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری بدنی را گزارش کرده‌اند، همخوانی دارد.

پژوهش‌های طولانی‌مدت نشان داده‌اند که مردان به‌طور کلی در مقایسه با زنان سطح بالاتری از خشونت فیزیکی دارند و احتمال بیشتری برای بروز یا قربانی‌شدن در رفتارهای پرخاشگرانه فیزیکی در مردان وجود دارد (Graham et al., 2001). همچنین، اکثریت موارد تجاوز و آزار جنسی توسط مردان انجام می‌شود، در حالی که زنان بیشتر قربانی چنین اقدامات هستند (Tremblay et al., 2007). یافته‌ها نشان می‌دهد که ارتباط بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری بدنی در زنان بیشتر از مردان است. مردان از فعالیت‌های آنلاین لذت می‌برند که هورمون‌های دوپامین و اندورفین تولید می‌کند، در حالی که زنان ممکن است در روابط آنلاین آسیب ببینند و کاهش هورمون‌های سروتونین و اکسی‌توسین را تجربه کنند که می‌تواند به افسردگی و پرخاشگری منجر شود (Frese, 2003). زنانی که از مخفی کردن ظاهر خود در ارتباطات مجازی لذت می‌برند، ممکن است در ادامه به دلیل نداشتن هویت واقعی دچار سرخوردگی شوند. این احساسات می‌تواند به پرخاشگری منجر شود، به‌ویژه وقتی احساس زشتی و عدم‌پذیرش توسط مردان به آن‌ها بازمی‌گردد (Peris et al., 2020). از سوی دیگر، مردان معمولاً به نتایج دلخواه خود در اینترنت می‌رسند و حس آرامش بیشتری دارند، بنابراین کمتر احتمال دارد که پرخاشگری بدنی در واقعیت از آن‌ها بروز کند (Leonhardt & Overå, 2021). زنان بیشتر در معرض خطرات اجتماعی مجازی مانند سوءاستفاده و روابط نامطلوب قرار دارند که می‌تواند پرخاشگری فیزیکی را افزایش دهد و آن‌ها را به ادامه استفاده از اینترنت برای کاهش این احساسات ناخوشایند سوق دهد. این چرخه باعث تقویت اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری می‌شود (Peris et al., 2020).

بر اساس نتایج پژوهش، ارتباط معناداری بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری کلامی دانشجویان در سطح اطمینان ۹۵ درصد تأیید شد. دانشجویانی که امتیاز بالاتری در اعتیاد به اینترنت دارند، بیشتر در معرض پرخاشگری کلامی هستند ($r=0/478$). این ارتباط در دانشجویان مؤنث معنادار بود ($r=0/293$)، اما در دانشجویان مذکر رابطه معناداری مشاهده نشد ($r=0/151$). این نتایج با مطالعات Kim (۲۰۱۳) و Yu (۲۰۲۲) که به ارتباط بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری کلامی پرداخته‌اند، همخوانی دارد. به‌طور کلی، تفاوت‌های جنسی در خشونت کلامی کمتر از خشونت فیزیکی برجسته است و پژوهش‌ها در این زمینه نتایج متناقضی نشان داده‌اند. (Padgett & Tremblay, 2020). در این پژوهش، رابطه قوی‌تری بین پرخاشگری کلامی و اعتیاد به اینترنت در دانشجویان مؤنث نسبت به مذکر مشاهده شده است. این تفاوت ممکن است به دلیل تمایل بیشتر زنان به گفت‌وگو در فضای مجازی به جای شرکت در بازی‌های آنلاین، سایبرسکس و تماشای فیلم‌های مبتذل باشد (Leonhardt & Overå, 2021; Yu et al al; 2022). از آنجا که زنان بیشتر درگیر تعاملات کلامی در فضای مجازی هستند، این افزایش تبادل کلامی می‌تواند آن‌ها را بیشتر در معرض پرخاشگری کلامی قرار دهد، که این رفتار به مرور زمان ممکن است به تعاملات اجتماعی واقعی آن‌ها نیز سرایت کند (Peris et al., 2020).

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که ارتباط معناداری بین اعتیاد به اینترنت و خرده‌مقیاس خشم در دانشجویان وجود دارد ($r=0/452$). این ارتباط در هر دو گروه دانشجویان مؤنث ($r=0/456$) و مذکر ($r=0/389$) تأیید شده است. این یافته‌ها با مطالعات Kim (۲۰۱۳) و Yu (۲۰۲۲) همسو است که ارتباط بین اعتیاد به اینترنت و خشم را نشان داده‌اند. بر اساس مطالعه Padgett & Tremblay (۲۰۲۰)، مردان خشم را پذیرفته و از آن برای رسیدن به اهداف خود استفاده می‌کنند، در حالی که زنان خشم را مخرب می‌بینند و ممکن است آن را درونی کنند. تعاملات مجازی می‌تواند برای مردان به عنوان راهی برای تخلیه خشم عمل کند، در حالی که برای زنان منبع ناکامی و سوءاستفاده است (McBride, 2019). بر این اساس به نظر می‌رسد که مردان و زنان به‌طور متفاوتی خشم را تجربه و مدیریت می‌کنند. این تفاوت نگرشی و تجربه‌ای می‌تواند توجهی برای رابطه قوی‌تر بین اعتیاد به اینترنت و خشم در زنان باشد. بر اساس نتایج پژوهش، ارتباط معناداری بین اعتیاد به اینترنت و خصومت در دانشجویان تأیید شد ($r=0/380$). دانشجویانی که امتیاز بالاتری در اعتیاد به اینترنت دارند، بیشتر در معرض رفتارهای خصمانه هستند. این رابطه هم در دانشجویان مؤنث ($r=0/377$) و هم مذکر ($r=0/331$) معنادار است. یافته‌ها با پژوهش‌های Kim (۲۰۱۳) و Yu

(۲۰۲۲) که ارتباط بین اعتیاد به اینترنت و خصومت را نشان داده‌اند، همخوانی دارد. زنان بیشتر از اشکال غیرمستقیم خصومت استفاده می‌کنند که از دوران نوجوانی شروع و در بزرگسالی کم‌رنگ‌تر می‌شود. باتوجه به وجود خطرات پرخاشگری فیزیکی و کلامی، بسیاری از افراد به خصومت‌ورزانه غیرمستقیم مانند نشر شایعات یا تهدید به افشای اطلاعات خصوصی روی می‌آورند (Yu et al., 2022). اینترنت با فراهم کردن اطلاعات و امکان تعامل ناشناس، زمینه‌ای برای این نوع خصومت‌ورزی فراهم می‌کند و می‌تواند به ابزاری برای اعمال خصومت در فضای مجازی و واقعی تبدیل شود (Padgett & Tremblay, 2020).

از مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش این است که نمونه‌ها فقط از دانشجویان دانشگاه کوشیار رشت انتخاب شدند، بنابراین باید در تعمیم نتایج احتیاط کرد. همچنین به دلیل ماهیت همبستگی پژوهش، تفسیر رابطه‌ای از نتایج نیازمند احتیاط است. برخی از متغیرهای مؤثر مانند وضعیت اقتصادی-اجتماعی، تنهایی، تنظیم هیجانی، رضایت از زندگی و در نظر گرفته نشده‌اند. از آنجا که تعداد دانشجویان مؤنث تقریباً سه برابر دانشجویان مذکر بود، تفسیر نتایج نیازمند دقت بیشتری است. همچنین استفاده از پرسش‌نامه‌های خودگزارشی می‌تواند منجر به سوگیری در پاسخ‌ها شود. با توجه به مشاهدات انجام‌شده در این پژوهش، پیشنهاد می‌شود برای درک بهتر رابطه بین اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری، علاوه بر پرسش‌نامه، از روش‌های دیگری مانند مشاهده و مصاحبه جداگانه با دانشجویان مذکر و مؤنث استفاده شود. همچنین، با توجه به استفاده عمده از گوشی‌های هوشمند، طراحی اپلیکیشنی برای اندازه‌گیری دقیق زمان استفاده از اپلیکیشن‌ها پیشنهاد می‌گردد.

برای درمان اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری، اثربخشی گروه‌درمانی بررسی و طراحی کمپ‌های ترک اعتیاد به اینترنت با روش‌های پژوهشی آزمایشی پیشنهاد می‌شود. همچنین، پژوهش‌هایی درباره تأثیر آموزش مهارت‌های مدیریت زمان بر کاهش اعتیاد به اینترنت ضروری است. به منظور کاهش پرخاشگری بدنی ناشی از اعتیاد به اینترنت در دانشجویان مؤنث، پیشنهاد می‌شود دسترسی به تجهیزات ورزشی برای آن‌ها تسهیل شود. همچنین، برای کاهش پرخاشگری کلامی، برگزاری کارگاه‌های و مهارت‌های ارتباطی سالم می‌تواند مفید باشد.

برگزاری کارگاه‌های مدیریت خشم، استرس و زمان در دانشگاه‌ها به منظور پیشگیری از اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری پیشنهاد می‌شود. همچنین، ایجاد تست‌های آنلاین برای آگاهی‌بخشی به دانشجویان و برگزاری مسابقات هنری برای ارتقاء آگاهی در مورد رابطه اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری می‌تواند مؤثر باشد. مشاوران و درمانگران نیز باید تفاوت‌های جنسیتی در بروز پرخاشگری را هنگام طراحی راهکارهای کاهش اعتیاد به اینترنت در نظر بگیرند.

ملاحظات اخلاقی و پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در این پژوهش به شرکت کنندگان در مورد محرمانه ماندن اطلاعاتشان اطمینان داد شد و افراد داوطلبانه بدون هیچ اجباری به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند.

حامی مالی

هزینه‌های این مطالعه توسط نویسندگان مقاله تامین شد.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان سهم یکسان در مقاله داشته‌اند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

- Alavi S, Eslami M, Maracy MR, Najafi M & et al. (2010). Psychometric properties of Young's Internet Addiction Test. *Journal of Behavioral Sciences*; 4(3):183-189. [Persian] [\[Link\]](#)
- Agbaria Q. (2021). Internet addiction and aggression: the mediating roles of self-control and positive affect. *Int J Ment Heal Addict*; 19:1227-1242. [\[Link\]](#)

- Ahmadi G. (2021). The role of Internet addiction and online self-disclosure in predicting online bullying and victimization in adolescent girls in Ilam. [Persian] [\[Link\]](#)
- Anderson CA, Bushman BJ. (2002). Human aggression. *Annual Review of Psychology*; 53:27–51. [\[Link\]](#)
- Bahadori E. (2020). The relationship between Internet addiction, loneliness, and risky behaviors among high school students in Ghal'eh Raisi. [\[Link\]](#)
- Bienenfeld D. (2006). Psychodynamic theory for clinicians (Psychology in Clinical Practice, Vol. 1). *Lippincott Williams & Wilkins Publishers*. [\[Link\]](#)
- Buss AH, Perry M. (1992). The Aggression Questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*; 63:452–459. [\[Link\]](#)
- Chang CT, Lin Y, Cheng ZH. (2014). The dark side of smartphone usage: psychological traits, compulsive behavior and technostress. *Computers in Human Behavior*; 31:373–383. [\[Link\]](#)
- Dell'Osso B, Altamura CC, Allen A, Marazziti D & Hollander E. (2006). Epidemiologic and clinical updates on impulse control disorders: a critical review. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*; 256:464–475. [\[Link\]](#)
- Ebrahimi M. (2020). The role of Internet addiction in predicting psychological well-being, academic procrastination, and aggression in female high school students in Tabriz [Persian] . [\[Link\]](#)
- Fath Ordoubadi M. (2016). The relationship between internet addiction with sleep disorders and depression among medical students at Qom Azad University [Persian] [\[Link\]](#)
- Flood M. (2010). Young men using pornography. In: *Everyday pornography* (pp. 176–190). Routledge. [\[Link\]](#)
- Padgett JK, Tremblay PF. (2020). Gender differences in aggression. *The Wiley Encyclopedia of Personality and Individual Differences: Personality Processes and Individual Differences*; 173–177. [\[Link\]](#)
- Graham K, Wells S. The Two Worlds of Aggression for Men and Women. *Sex Roles* 45, 595–622 (2001). [\[Link\]](#)
- Green SB. (1991). How many subjects does it take to do a regression analysis. *Multivariate Behavioral Research*; 26(3):499–510. [\[Link\]](#)
- Hahn C, Kim DJ. (2014). Is there a shared neurobiology between aggression and Internet addiction disorder? *Journal of Behavioral Addictions*; 3(1):12–20. [\[Link\]](#)
- Kazemi MS. (2019). The relationship between virtual space usage and social isolation and aggression among university students. [Persian] [\[Link\]](#)
- Kim K. (2013). Association between Internet overuse and aggression in Korean adolescents. *Pediatrics International*; 55(6):703–709. [\[Link\]](#)
- Ko CH, Yen JY, Liu SC, Huang CF & Yen CF. (2009). The associations between aggressive behaviors and Internet addiction and online activities in adolescents. *Journal of Adolescent Health*; 44(6):598–605. [\[Link\]](#)
- Kuang L, Wang W, Huang Y, Chen X, Lv Z, Cao J & et al. (2020). Relationship between Internet addiction, susceptible personality traits, and suicidal and self-harm ideation in Chinese adolescent students. *Journal of Behavioral Addictions*; 9(3):676–685. [\[Link\]](#)
- Krishna S. (2017). The WHO may add video games to its list of recognized addictions. *Engadget*. [\[Link\]](#)
- Kuss DJ, Griffiths MD, & Binder JF. (2013). Internet addiction in students: Prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 959-966. [\[Link\]](#)
- Kuss DJ, Griffiths MD, Karila L, Billieux J. (2014). Internet addiction: a systematic review of epidemiological research for the last decade. *Current Pharmaceutical Design*; 20(25):4026–4052. [\[Link\]](#)
- Kuss DJ, Kristensen AM, Lopez-Fernandez O. (2021). Internet addictions outside of Europe: a systematic literature review. *Computers in Human Behavior*; 115:106621. [\[Link\]](#)
- Lee M, Chung SJ, Lee Y, Park S, Kwon JG, Kim DJ & et al. (2020). Investigation of correlated Internet and smartphone addiction in adolescents: copula regression analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*; 17(16):5806. [\[Link\]](#)
- Leonhardt M, Overå S. (2021). Are there differences in video gaming and use of social media among boys and girls?—A mixed methods approach. *International Journal of Environmental Research and Public Health*; 18(11):6085. [\[Link\]](#)
- Peris M, de la Barrera U, Schoeps K, Montoya-Castilla I. (2020). Psychological risk factors that predict social networking and Internet addiction in adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*; 17(12):4598. [\[Link\]](#)
- Mari E, Biondi S, Varchetta M, Cricenti C, Frascetti A, Pizzo A & et al. (2023). Gender differences in internet addiction: a study on variables related to its possible development. *Computers in Human Behavior Reports*; 9:100247. [\[Link\]](#)

- McBride DM, Cutting JC, Zimmerman C. (2022). *Cognitive psychology: theory, process, and methodology*. Sage Publications. [[Link](#)]
- Mousavi Z. (2022). The relationship between Internet addiction and adolescent aggression with the mediating role of COVID-19 anxiety. *Hekmat Razavi Institute of Higher Education, Department of Psychology and Social Sciences*. [Persian] [[Link](#)]
- Rajabpour Niknam Z. (2020). A comparison between students addicted to cyberspace and normal students in terms of aggression, performance, and family communication patterns in high school students in Karaj. *Noor University of South Tehran Center*. [Persian] [[Link](#)]
- Rahnavard S. (2022). The relationship between Internet addiction, alexithymia, response inhibition, and aggression. *Sepahan University of Science and Technology*. [Persian] [[Link](#)]
- Safdari F. (2022). The relationship between alexithymia, early maladaptive schemas, and Internet addiction in predicting attitudes toward marital infidelity. *University of Science and Culture* [[Link](#)]
- Salimi Zaviyeh M. (2021). The effect of addiction to computer games on aggression, risk-taking, and social isolation in 15-year-old adolescent girls. *Azad University of Ardabil Branch*. [Persian] [[Link](#)]
- Samani S. (2008). The reliability and validity of the Buss and Perry Aggression Questionnaire. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology (Andisheh va Raftar)*; 13(4):359–365. [Persian] [[Link](#)]
- Sehati Yazdi A. (2019). The relationship between Internet addiction and mental disorders (anxiety, stress, depression) and psychological well-being. *Hekmat Razavi Institute of Higher Education*. [Persian] [[Link](#)]
- Shakeel A, Wasim A, Rizwan H, Fayaz H & Shehzadi A. (2022). The impact of Internet addiction on aggression and loneliness in the university students of Sialkot. *Journal of Research & Reviews in Social Sciences Pakistan*; 5(2):1840–1851. [[Link](#)]
- Karaoglan Yilmaz FG, Avci U, Yilmaz R. (2023). The role of loneliness and aggression on smartphone addiction among university students. *Current Psychology*; 42(21):17909–17917. [[Link](#)]
- Young K. (1998). *Caught in the net: how to recognize the signs of Internet addiction and a winning strategy for recovery*. John Wiley & Sons, Hoboken, NJ. [[Link](#)]
- Young K, de Abreu CN. (2011). *Internet addiction: a handbook and guide to evaluation and treatment*. John Wiley & Sons, Hoboken, NJ. [[Link](#)]
- Young KS. (1996). Psychology of computer use: XL. Addictive use of the internet: a case that breaks the stereotype. *Psychological Reports*; 79:899–902. [[Link](#)]
- Young KS. (1998). Internet addiction: the emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology & Behavior*; 1(3):237–244. [[Link](#)]
- Yu Y, Peng C, Guo T, Cheng J & et al. (2022). Sex differences in association between Internet addiction and aggression among adolescents aged 12 to 18 in mainland of China. *Journal of Affective Disorders*; 312:198–207. [[Link](#)]